



# Hva kan vi lære av mobbedommene?

- Kjersti Botnan Larsen , Utdanningsdirektoratet

# Høyesterettsdommen i 2012 var et vendepunkt

---

- Kr. Sand kommune ble idømt til betale erstatning + saksomkostninger for skader som følge av mobbing i barneskolen i årene 1987-1993. (Rt. 2012 side 146)
  - Før dommen var det neste umulig å få erstatning for mobbing i skolen, i ettertid har det kommet flere saker hvor eleven har vunnet frem med sitt krav.
- Etterfølgende tingrettsdommer:
  - Søgne-dommen (2012)
  - Vestby-dommen (2013)
  - Malvik-dommen (2015)
- Tingretten bruker de samme prinsippene som Høyesterett.
- Erstatningen tilkjennes flere år etter avsluttet skolegang.
- Arbeidsgiveransvaret

## Vilkår for erstatning – skadeserstatningsloven § 2-1

---

«Arbeidsgiver svarer for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt.»

- Vilkårene for erstatning er:
  1. Økonomisk tap
  2. Årsakssammenheng mellom mobbingen og skaden
  3. Saken må ikke være foreldet
  4. Foreligger et ansvarsgrunnlag

## Hovedspørsmålet i dommen er:

---

Hva kunne eleven og foreldrene med rimelighet forvente at kommunen ved sine ansatte gjorde for stoppe mobbingen?

# 1. HR. vurderer lovens krav til skoleeier/skolen

---

- Høyesterett ser på hvilket ansvar hadde skoleeier etter grunnskoleloven (gsl.).
  - Høyesterett finner at gsl. hadde krav til et godt arbeidsmiljø, omfattet også det psykiske arbeidsmiljøet.
  - «Skolen skulle når den ble klar over dårlig arbeidsmiljø, undersøke saken, vurdere hva den kunne gjøre for å endre forholdene og om det var nødvendig å sette inn tiltak.»
  - Aktsomhetsnorm: Særlige trekk ved skolesituasjonen har betydning - straffesanksjonert opplæringsplikt.
- HR kommer til at det ikke var tvil om at mobbingen mot gutten var i strid mot kravene i gsl.

## 2. Hva kunne eleven med rimelighet forvente?

---

- Høyesterett spør om ”skolens håndtering av saken, først og fremst ved at, mobbingen fikk fortsette så lenge uten at det ble grepet inn med adekvate tiltak, lå utenfor det han med rimelighet kunne forvente av kommunen.”
- Det avgjørende er om kommunens ansatte – lærere, rektorer og PP-tjeneste - kunne bebreides for at omsorgsplikten ikke ble tilfredsstillende ivaretatt.
  - Ansvar for kumulative feil - ikke nødvendig å påvise at dette skyldes en ansatt - Summen av feil.
- Mobbingen var kjent for de ansatte og tema på gjentatte møter.



# Forts. hva kunne eleven med rimelighet forvente?

---

- HR går gjennom skolens/skoleeiers håndtering av saken og datidens kunnskap om mobbing.
- Var strategien som ble praktisert i guttens tilfelle forsvarlig ut fra datidens retningslinjer og kunnskap?
- En streng tolkning av hva skolen/skoleeier burde vist og gjort
  - Stort sett tiltak rettet mot gutten.
  - Problemet var det som ikke ble gjort.
  - Skolen burde på et tidligere tidspunkt sørget for en avklaring av situasjonen. De som mobbet burde blitt identifisert og irettesatt.
  - Skolen skulle ha satt inn tiltak helt til gutten ikke lenger ble mobbet.
  - Gutten var særskilt sårbar – skolen burde rettet ekstra oppmerksomhet mot ham.
  - For mye av oppfølgingen ble overlatt til klassestyrer.

## Gjennomgående i sakene

---

- Bagatellisering - Skolen ser ikke alvorret/omfanget av mobbingen
  - Malvik: «jentegreier»
- Foreldrene tar kontakt med skolen gjentatte ganger og ber om tiltak – forholdet blir svært anstrengt
- Kommunen trekker inn at eleven er særskilt sårbar og at de har gjort det som kunne forventes.
  - «skolen må ta ansvar for barna som de er og sørge for at også de med særskilte omsorgs- og beskyttelsesbehov blir ivaretatt».  
(Vestby)



## Forts.

---

- Avdekkingen har ikke vært god nok.
  - Uaktsomt av skolen ikke å avdekke mer basert på de enkelthendelser som de kjente til, for så å sette inn tilpassede tiltak.
- Prøver å sette inn tiltak, men tiltakene løser ikke problemet.
  - Ofte tiltak rettet mot den som blir mobbet.
  - I flere av saken diskuteres det frem og tilbake bortvising av elever som har mobbet. (Vestby og Søgne)
- Skoleledelsens manglende oppfølging av saken.

## 6 viktige poeng fra mobbedommene

---

1. Elevenes opplevelser skal tas på alvor
2. Skolen skal sette inn tiltak til eleven har det bra
3. Ikke bare tiltak mot den som blir mobbet
4. Det er mye tilgjengelig kunnskap om mobbing
5. Sårbare elever krever spesiell oppmerksomhet
6. Ansvarer kan ikke legges på enkelt lærer – samlet vurdering



# Noen konsekvenser for skoleeiers/skolens arbeidet

---

- Alle må ha god kjennskap til rettigheter og plikter i oppl. kap. 9a og barnekonvensjonen.
- Alle ansatte må vite hva de gjør når en elev blir krenket eller mobbet. Rutiner må være implementert
- En sak er ikke løst før eleven har et godt psykososialt miljø. Nødvendig å evaluere og følge opp.
- Elevenes og foreldrenes opplevelse av saken skal tas på alvor
  - Elevenes subjektiv opplevelse. Barnekonvensjonen art. 12 – barn skal høres.
  - Kapittel 9a handler om psykososialt miljø og krenkende ord og handlinger.

## Forts. noen konsekvenser

---

- Må ha et ekstra blikk for spesielt sårbare elever – de kan være risikoutsatte.
- Kunnskap om forebygging og håndtering.
- Må ha regelverkskompetanse og høy fagkompetanse:
  - Oppdatert kunnskap om hva krenkelseser, mobbing etc. er.
  - Avdekkingskompetanse: hva ser vi etter?
  - Håndteringskompetanse: hvilke tiltak som virker?
  - Forebygging og tiltak for å fremme gode psykososiale miljø
- Skolen må jobbe systematisk og kontinuerlig med skolemiljøet. Skoleleder har et særskilt ansvar for arbeidet.